Medicina geriatrică are importanță

Beneficiile suplimentare pentru educatorii din domeniul sănătății și dezvoltatorii de curriculum

Schimbările demografice actuale către societăți mai îmbătrânite cer o îndepărtare de la tradiționalul, curriculum de pregătire centrat pe patologie care adesea lasă studenții nepregătiți pentru realitatea clinică a multimorbidității și declinului funcțional.

Educatorii din domeniul sănătății au un rol important în pregătirea unei forțe de muncă capabile să răspundă îmbătrânirii populației prin îngrijire integrată, centrată pe persoană.

Medicina geriatrică (MG) este o specialitate a medicinii preocupată de condițiile fizice, mentale, funcționale și sociale în îngrijirea acută, cronică, de reabilitare, preventivă și de final de viață la pacienții vârstnici. Ea se concentrează pe indivizii care trăiesc cu fragilitate și multimorbiditate, ale căror nevoi depășesc paradigmele de îngrijire bazate pe organe și cer abordare multidisciplinară, holistică, orientată spre păstrarea funcției, autonomiei și calității vieții.[1]

Integrarea competențelor geriatrice este atât o **prioritate clinică, dar și educațională**, cu potențialul de a îmbunătăți luarea deciziilor clinice, de a promova colaborarea interprofesională, de a consolida responsabilitatea socială a instituțiilor educaționale și de a contribui la sustenabilitatea sistemelor de sănătate.

În plus, credibilitatea instituțională depinde de **armonizarea curriculumului** cu reperele internaționale privind îngrijirea vârstnicilor, sprijinind astfel procesele de acreditare și facilitând mobilitatea profesională. **Echitatea educației în domeniul sănătății în Europa** este esențială pentru a asigura echitatea în domeniul sănătății în Europa pentru toți cetățenii vârstnici.

Mesaje-cheie

- Educatorii și dezvoltatorii de curriculum joacă un rol esențial în alinierea formării la realitățile demografice și în modelarea unei identități profesionale capabile să asigure demnitatea populațiilor care sunt în proces de îmbătrânire.
- Integrarea principiilor geriatrice ajută la reducerea decalajului dintre educația fragmentată, orientată spre boală și nevoile complexe ale pacienților vârstnici.
- Educația geriatrică interprofesională construiește un limbaj comun între profesiile din domeniul sănătății, consolidând munca în echipă și creând oportunități pentru dezvoltare profesională, inovație educațională și cercetare.
- Integrarea verticală și orizontală a competențelor geriatrice de-a lungul traseelor de formare ar trebui să fie asigurată în toate disciplinele și domeniile preocupate de îmbătrânire și de vârstnici.
- Implementarea sustenabilă a principiilor MG necesită o abordare la nivel de sistem în educație care investește în dezvoltarea cadrelor didactice, implică părțile interesate, consolidează vizibilitatea abordării geriatrice și susține recunoașterea MG ca specialitate independentă.

*Această publicație se bazează pe munca din COST Action PROGRAMMING 21122, susținută de COST (Cooperarea Europeană în Știință și Tehnologie). COST este o agenție de finanțare pentru rețele de cercetare și inovare. Acțiunile noastre ajută la conectarea inițiativelor de cercetare din Europa și permit oamenilor de știință să își dezvolte ideile împărtășindu-le cu colegii lor. Acest lucru stimulează cercetarea, cariera și inovația lor. Documentul de față este un instrument conceput pentru a implica educatorii din domeniul sănătății și dezvoltatorii de curriculum în integrarea sistematică a principiilor medicinii geriatrice în programele de formare. A fost generat printr-un proces de co-creare și revizuire în mai multe etape de către cercetători, clinicieni, academicieni, educatori și părți interesate din cadrul COST Action 21122 PROGRAMMING (PROmoting GeRiAtric Medicine in countries where it is still eMergING). Conținutul este structurat în jurul a trei întrebări esențiale: **De ce** medicina geriatrică este importantă pentru educatorii din domeniul sănătății și dezvoltatorii de curriculum, **Ce** ar trebui reconsiderat în educația medicală și **Cum** pot fi puse în practică aceste adaptări.*

cost EUROPEAN COOPERATION IN SCIENCE & TECHNOLOGY
Funded by the European Union
EuGMS European Geriatric Medicine Society
Fostering geriatric medicine across Europe

COST CA21122

PROGRAMMING

PROmoting GeRiAtric Medicine in countries where it is still eMergING

I. De ce contează medicina geriatrică pentru educatorii din domeniul sănătății și dezvoltatorii de curriculum

REDEFINIREA IDENTITĂȚII PROFESIONALE A PROFESIONIȘTILOR DIN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII | Integrarea principiilor medicinii geriatrice în curriculum de pregătire în domeniul sănătății promovează echitatea, demnitatea și independența, consolidează colaborarea interdisciplinară, combate discriminarea de vârstă și conceptualizează îmbătrânirea ca un proces dinamic, gestionabil. [2,3]

CONSOLIDAREA JUDECĂȚII CLINICE | Abordarea medicinii geriatrice consolidează luarea deciziilor clinice în situații complexe, reale, susține prioritizarea obiectivelor de îngrijire și promovează cele mai bune practici în îngrijirea centrată pe persoană. [4] Sprijină **dezvoltarea unui limbaj comun pentru toate profesiile**, consolidând colaborarea interprofesională. [5]

CREDIBILITATE INSTITUȚIONALĂ | Integrarea geriatriei consolidează responsabilitatea socială a instituțiilor educaționale, reflectată din ce în ce mai mult în procesele de acreditare, evaluarea instituțională și clasamentele universitare. [6,7]

NECONCORDANȚĂ SISTEMICĂ | Multe tipuri de curriculum de pregătire rămân predominant centrate pe boală, fragmentate și insuficient aliniate cu nevoile vârstnicilor, având consecințe directe asupra calității îngrijirii, siguranței pacienților și sustenabilității sistemului. [8]

DEZVOLTARE PROFESIONALĂ | Geriatria este un domeniu în rapidă evoluție, bazat pe dovezi, care oferă oportunități de inovație în educație, colaborare interdisciplinară și dezvoltarea cercetării, sporind relevanța, coerența și pregătirea pentru viitor.

ALINIERE OBLIGATORIE A PRINCIPIILOR MG CU STANDARDELE INTERNAȚIONALE | Curriculum de pregătire ar trebui să fie aliniat cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030 ale Națiunilor Unite [9] și cu abordarea Organizației Mondiale a Sănătății privind Îngrijirea Integrată pentru Persoanele Vârstnice (ICOPE) [10] , precum și cerințele minime de formare, inclusiv competențele în geriatrie, descrise de Uniunea Europeană a Medicilor Specialiști (UEMS). [11] O astfel de aliniere susține mobilitatea profesională, recunoașterea calificărilor și credibilitatea instituțională.

II. Ce schimbări de politici pot fi cu adevărat decisive?

Integrarea transversală și verticală a competențelor în geriatrie și a abilităților esențiale de comunicare pe parcursul traseelor de educație și formare

Integrarea principiilor geriatrice – de la biologia îmbătrânirii până la fragilitate – alături de comunicare, empatie și alte abilități interpersonale necesare pentru o abordare umanistă, holistică și centrată pe persoană. Acestea ar trebui integrate în toate etapele educației tuturor profesioniștilor din domeniul sănătății, în toate disciplinele relevante, de la curriculum universitar timpuriu până la formarea postuniversitară, fiind în același timp adaptate profilului cursantului pentru a asigura relevanța în cadrul traseelor profesionale specifice.

Educația interprofesională și interdisciplinară

ar trebui să fie integrată în mod sistematic, pentru a permite dezvoltarea competențelor comune, a abilităților de comunicare și a practicii colaborative între disciplinele din domeniul sănătății. Educația geriatrică interprofesională – care implică, dar nu se limitează la, medici, asistente medicale, fizioterapeuți, profesioniști în sănătatea orală, terapeuți ocupaționali, dieteticieni, farmaciști, psihologi și asistenți sociali – este esențială pentru pregătirea profesioniștilor din sănătate pentru îngrijirea integrată din lumea reală.

cost EUROPEAN COOPERATION IN SCIENCE & TECHNOLOGY
Funded by the European Union
EuGMS European Geriatric Medicine Society
Fostering geriatric medicine across Europe

Restructurarea curriculumului de bază

Abordarea multimorbidității, a declinului funcțional și a complexității vârstei înaintate. Această transformare ar trebui să fie centrată pe persoană și sensibilă la context, ținând cont de specificitatea culturală și națională și fiind susținută de cadrele existente.

Inovație în livrarea educației și în învățarea experiențială

Utilizareaa simulării, a gamificării și a expunerii la contexte reale de îmbătrânire, precum mediile comunitare și cele de îngrijire pe termen lung, alături de modalități de învățare flexibile, susținute digital și facilitate de inteligență artificială. [12]

Discriminarea de vârstă și curriculumul ascuns

Atitudinile negative față de îmbătrânire și față de persoanele vârstnice rămân profund înrădăcinate în cultura sistemului de sănătate și în sistemele educaționale. [13] Abordarea discriminării de vârstă necesită nu doar predare formală, ci și transformarea curriculumului ascuns prin expunere clinică pozitivă, mentorat și abordări centrate pe persoană în procesul de îmbătrânire.

III. Cum pot fi puse în practică aceste adaptări

1. INTEGRAREA COMPETENȚELOR DE GERIATRIE

- **Predare secvențială și longitudinală:** Conținutul geriatric ar trebui să fie o componentă obligatorie a educației universitare pentru toate profesiile din domeniul sănătății și să fie consolidat prin formare postuniversitară și dezvoltare profesională continuă.
- **Valorificarea cadrului educațional internațional existent**, precum cerințele europene de formare (ETRs) [14,15], rezultatele PROGRAMMING COST ACTION CA21122 [16], societăți științifice [17], autorități naționale [18-20] și organizațiile de pacienți care definesc competențele geriatrice de bază, precum și practicile bazate pe dovezi. Instituțiile pot valorifica aceste resurse, adaptându-le la contexte locale și integrându-le în programele existente.
- **Validare instituțională și asigurarea calității:** Alinierea curriculumului de pregătire la cadrele existente de acreditare și asigurare a calității pentru a sprijini recunoașterea formală și evaluarea competențelor în geriatrie.
- **Stabilirea unor cadre standardizate pentru a asigura consecvența și capacitatea de adaptare** precum cursurile bazate pe Sistemul European de Transfer și Acumulare a Creditelor (ECTS), micro certificările și traseele de învățare modulare și cumulabile. [21]

2. INVESTIȚII ÎN CORPUL DIDACTIC

- **Programele de pregătire a formatorilor** sunt esențiale pentru dezvoltarea capacității, încrederii și expertizei, permițându-le să ofere în mod eficient educație în geriatrie și să acționeze ca modele în instituțiile lor. [22]

3. SPORIREA ATRACTIVITĂȚII ȘI VIZIBILITĂȚII MEDICINII GERIATRICE ȘI GEROSTIINȚEI

- **Să poziționeze îmbătrânirea ca un ax important de cercetare și educație**, cu oportunități pentru implicarea activă a studenților.
- **Să dezvolte trasee flexibile de învățare**, incluzând oportunități de implicare în cercetare, învățare interprofesională și dezvoltare profesională continuă.
- **Consolidarea leadershipului, mentoratului și a modelelor** profesionale în mediile de formare clinică – inclusiv în spitale, îngrijirea pe termen lung și în comunitate.

cost EUROPEAN COOPERATION IN SCIENCE & TECHNOLOGY
Funded by the European Union
EuGMS European Geriatric Medicine Society
Fostering geriatric medicine across Europe

4. IMPLICAREA PĂRȚILOR INTERESATE

Implicarea activă a persoanelor vârstnice și a îngrijitorilor acestora în proiectarea curriculumului, pentru a asigura că educația rămâne receptivă la nevoile reale. [12]

5. EXPUNEREA CURSANȚILOR

Oferirea cursanților de experiențe pozitive și semnificative legate de îmbătrânire și de îngrijirea persoanelor vârstnice.

6. CONSOLIDAREA COLABORĂRII ȘI A CONECTIVITĂȚII

Prin promovarea parteneriatelor internaționale și interinstituționale, facilitarea accesului la societăți științifice, inițiative educaționale și rețele profesionale, precum și prin susținerea schimbului de bune practici.

7. RECUNOAȘTEREA MEDICINII GERIATRICE CA SPECIALITATE DE SINE STĂTĂTOARE

Este un factor esențial pentru integrarea eficientă a acesteia în educația și practica medicală. Oferă fundamentul academic și clinic necesar pentru a asigura formarea coerentă, a stimula dezvoltarea expertizei specializate și a consolida rolul său ca element central al îngrijirii de înaltă calitate, orientate spre viitor.

8. CULTIVAREA COMPETENȚELOR DIGITALE ȘI TEHNOLOGICE

Viitorii profesioniști din domeniul sănătății ar trebui, de asemenea, să fie instruiți în utilizarea tehnologiilor de sănătate digitală, a telemedicinii și a sistemelor electronice integrate de îngrijire, care susțin coordonarea serviciilor pentru persoanele vârstnice cu multimorbiditate și limitări de mobilitate.

Concluzii-cheie

Medicina geriatrică nu ar trebui privită ca un element suplimentar adăugat la curriculum de pregătire existent, **ci ca o abordare transformatoare care redefinește modul în care educația și practica medicală sunt concepute și livrate. Educatorii și dezvoltatorii de curriculum au o oportunitate unică de a conduce această schimbare.**

Dezvoltarea profesională continuă în principiile medicinii geriatrice ar trebui să devină o **componentă obligatorie a învățării pe tot parcursul vieții pentru toți profesioniștii din domeniul sănătății** care lucrează cu populații adulte.

Prin integrarea principiilor geriatrice **la toate nivelurile educației**, se contribuie la pregătirea noii generații de profesioniști din sănătate pentru a răspunde realităților unei societăți în curs de îmbătrânire — un pas esențial pentru îmbunătățirea **calității îngrijirii**, asigurarea **echității, demnității** și **sustenabilității sistemelor de sănătate.**

Momentul de a acționa este acum!

Declarație de transparență: *Inteligența artificială generativă a fost utilizată exclusiv pentru a sprijini revizuirea editorială a unui document redactat inițial de autori umani, incluzând îmbunătățirea limbajului, scurtarea textului și sintetizarea ideilor complexe într-o formulare concisă. Baza de dovezi, recomandările de politici, interpretarea și conținutul final au fost dezvoltate, analizate critic și aprobate de autori, care își asumă în întregime responsabilitatea pentru document. În timpul pregătirii acestei traduceri, au fost utilizate instrumente asistate de inteligență artificială pentru traducerea textului original din limba engleză și pentru editarea lingvistică. Versiunea finală tradusă a fost revizuită și aprobată de echipa națională de traduceri.*

cost EUROPEAN COOPERATION IN SCIENCE & TECHNOLOGY
Funded by the European Union
EuGMS European Geriatric Medicine Society
Fostering geriatric medicine across Europe

MAI MULTE RESURSE: (available at www.cost-programming.eu/):

1. PROGRAMMING Advocacy Briefs: Geriatric Medicine matters: The added value for... Healthcare Systems and Policymakers | Healthcare Professionals | Older People and Civil Society

2. Publicațiile PROGRAMMING COST Action 21122

3. Video de 90 de secunde despre ce este PROGRAMMING COST Action 21122

4. Video scurt care explică despre medicina geriatrică

5. Glosar de termeni de bază folosiți în geriatrie

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Cesari M, Amuthavalli Thiyagarajan J, Cherubini A, Acanfora MA, Assantachai P, Barbagallo M, et al. Defining the role and reach of a geriatrician. The Lancet Healthy Longevity. 2024 Nov;5(11):100644. doi:10.1016/j.lanhl.2024.100644

2. Global report on ageism. Geneva: World Health Organization; 2021.

3. World Health Organization. Health workforce for ageing populations [Internet]. 2015. Available from: https://cdn.who.int/media/docs/default-source/mca-documents/ageing/health-workforce-ageing-populations.pdf?sfvrsn=da6b8877_1

4. Tinetti ME, Esterson J, Ferris R, Posner P, Blaum CS. Patient Priority–Directed Decision Making and Care for Older Adults with Multiple Chronic Conditions. Clinics in Geriatric Medicine. 2016 May;32(2):261–75. doi:10.1016/j.cger.2016.01.012

5. Stühlinger M, Schmutz JB, Grote G. I Hear You, but Do I Understand? The Relationship of a Shared Professional Language With Quality of Care and Job Satisfaction. Front Psychol. 2019;10:1310. doi:10.3389/fpsyg.2019.01310 PubMed PMID: 31214098; PubMed Central PMCID: PMC6558176.

6. Boelen C, Woollard B. Social accountability and accreditation: a new frontier for educational institutions. Medical Education. 2009 Sep;43(9):887–94. doi:10.1111/j.1365-2923.2009.03413.x

7. Puerta-Guardo FA, Cantillo-Orozco AS, Castillo-Loaiza JL, Narváez-Grisales JA, Molina-Guerrero CJ. Quality in Higher Education Institutions as a Transversal Tool in Institutional Accreditation: A Bibliometric Review. EUROPEAN J ED RES. 2025 Oct 3;15(1):19–38. doi:10.12973/eu-jer.15.1.19

8. Frost R, Viegas A, Tsamasiotis GK, Gugu M, Mougakou E, Savas S, et al. Assessment of European health professionals' educational needs in basic principles of geriatric medicine: a focus group qualitative analysis from the PROGRAMMING COST Action 21122. Eur Geriatr Med. 2026 Mar 11. doi:10.1007/s41999-026-01430-0

9. WHO Regional Office for Europe. Health and well-being and the 2030 Agenda for Sustainable Development in the WHO European Region: an analysis of policy development and implementation. Report of the first survey to assess Member States' activities in relation to the WHO European Region Roadmap to Implement the 2030 Agenda for Sustainable Development. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2021.

10. World Health Organization, editor. Integrated care for older people (ICOPE): guidance for person-centred assessment and pathways in primary care, 2nd ed [Internet]. Geneva. 155 p. Available from: https://www.who.int/publications/i/item/9789240103726

11. European Union of Medical Specialists (UEMS). Geriatric Medicine Section. Access link: https://www.uemsgeriatricmedicine.org/.

12. Gardener M, Lloyd K, Walker L, Henderson EJ, Pearson GME. 3671 'Shaping ageing education together': community and stakeholder engagement to improve geriatric medicine education. Age and Ageing. 2026 Feb 5;55(Supplement_1):afaf368.106. doi:10.1093/ageing/afaf368.106

13. Ungar A, Cherubini A, Fratiglioni L, De La Fuente-Núñez V, Fried LP, Krasovitsky MS, et al. Carta of Florence Against Ageism: No Place for Ageism in Healthcare. Lipsitz LA, editor. The Journals of Gerontology, Series A: Biological Sciences and Medical Sciences. 2024 Mar 1;79(3):glad264. doi:10.1093/gerona/glad264

14. Romero Ortuño R, Van Iersel M, Nuotio MS, Kolk H, Topinková E, Schoevaerdts D, et al. European training requirements in geriatric medicine 2025: driving competency-based education and harmonisation across Europe. Eur Geriatr Med. 2026 Feb 17. doi:10.1007/s41999-025-01393-8

15. Training Requirements for the Specialty of Geriatric Medicine. EUROPEAN UNION OF MEDICAL SPECIALISTS, UEMS; 2025.

16. PROmoting GeRiAtric Medicine IN countries where it is still eMerGing- COST Action [Internet]. Available from: https://cost-programming.eu/useful-documents/publications/

17. European Geriatric Medicine Society [Internet]. Available from: https://www.eugms.org/home.html

18. Knowledge and Skills Framework for Healthcare Professionals Working with Older People [Internet]. Available from: https://healthservice.hse.ie/staff/information-healthcare-workers/cdi-publications/

19. Assessment & Management of Frailty in Ageing Adults - MC Module [Internet]. Available from: https://www.tcd.ie/courses/microcredentials/by-school/micro-credentials---medicine/assessment-amp-management-of-frailty-in-ageing-adults---mc-module/

20. Advanced Ageing and Frailty Studies (P.Grad.Cert) [Internet]. Available from: https://www.tcd.ie/courses/postgraduate/courses/advanced-ageing-and-frailty-studies-pgradcert/

21. Zdunek K, Dobrowolska B, Dziurka M, Galazzi A, Chiappinotto S, Palese A, et al. Challenges and opportunities of micro-credentials as a new form of certification in health science education—a discussion paper. BMC Med Educ. 2024 Oct 18;24(1):1169. doi:10.1186/s12909-024-06174-8

22. Cesari M, Thiyagarajan JA, Cherubini A, Diaz T, Kotsani M, Kunjumen T, et al. Geriatric medicine across countries: Specialised workforce, training and system integration challenges. The Journal of Frailty & Aging. 2026 Jun;15(3):100152. doi:10.1016/j.tjfa.2026.100152

ECHIPA PRINCIPALĂ DE COORDONARE (în ordine alfabetică):

Rui Buzaco Family Unit, Clínica CUF Estádio José de Alvalade, Lisbon, Portugal **Monserrat Conde** Nuffield Department of Primary Care Health Sciences, University of Oxford; Cochrane Global Ageing, UK **Sofia Duque** Internal Medicine Department, Hospital Cuf Descobertas, Lisboa; Nova Medical School, Lisboa. Portugal **Anne Wissendorff Ekdahl** Department of Clinical Sciences, Helsingborg Hospital, Faculty of Medicine, Lund University, Lund, Sweden **Meltem Koca** Department of Geriatric Medicine, Etlik City Hospital, Ankara, Türkiye **Marina Kotsani** Hellenic Society for the Study and Research of Ageing, Athens, Greece **Serdar Ozkok** Department of Internal Medicine, Division of Geriatrics, Istanbul University, Istanbul, Türkiye **Karolina Piotrowicz** Department of Internal Medicine and Gerontology, Jagiellonian University Medical College, Kraków, Poland **Maria Tampaki** Athens Chest Hospital 'Sotiria' and National and Kapodistrian University of Athens, Greece.

GRUPUL DE LUCRU "TASK & FINISH":
În completarea echipei principale de coordonare (în ordine alfabetică)

Athanase Benetos University of Nancy, INSERM u1116, Nancy, France **Nenad Bogdanovic** Karolinska Institutet, Stockholm, Sweden **Sylvie Bonin-Guillaume** Aix Marseille University, University hospital of Marseille, France **Tahir Masud** Nottingham University Hospitals NHS Trust, UK **Ian Perera** Department of Internal Medicine and Gerontology, Jagiellonian University Medical College, Kraków, Poland (proofreading) **Mirko Petrovic** Ghent University, Ghent, Belgium **Maria Cristina Polidori** University Hospital of Cologne,Germany **Roman Romero-Ortuno** Trinity College Dublin, Ireland. **Tamar Yellon** Hebrew University of Jerusalem, Israel.

ECHIPA DE TRADUCĂTORI:
Ana Gabriela Prada

PERSOANA DE CONTACT:
Ana Gabriela Prada
dr.anaprada@gmail.com

SRGG
Societatea Română de Gerontologie și Geriatrie

PROGRAMMING COST ACTION 21122

CIVIL SOCIETY **HC PROFESSIONALS** **HC POLICYMAKERS**

cost EUROPEAN COOPERATION IN SCIENCE & TECHNOLOGY
Funded by the European Union
EuGMS European Geriatric Medicine Society
Fostering geriatric medicine across Europe